

Rozdział V. CHARAKTERYSTYKA EKONOMICZNA LUDNOŚCI

1. Źródła utrzymania

W spisie ludności 2002 ustalano główne i dodatkowe źródło utrzymania dla poszczególnych osób oraz odrębnie dla gospodarstw domowych. Informacje o źródłach dochodów, z których pochodziły środki na finansowanie konsumpcyjnych i innych życiowych potrzeb osób dotyczyły całego roku (12 miesięcy) poprzedzającego spis i były ustalane niezależnie od stanu aktywności ekonomicznej tych osób. W związku z tym mogły mieć miejsce sytuacje, że osoby deklarujące pracę w badanym tygodniu pracowały jedynie przez krótki czas w ciągu roku, natomiast utrzymywały się w tym okresie z innych źródeł (np. zasiłku dla bezrobotnych lub pozostawały na utrzymaniu). Z kolei osoby zaliczane do niepracujących mogły utrzymywać się z dochodów z pracy wcześniej wykonywanej w ciągu roku, np. sezonowej, dorywczej, z pracy z której zostali zwolnieni lub odeszli na emeryturę (rentę).

Główne źródło utrzymania osoby jest to źródło przynoszące jej największy dochód. Jeżeli osoba miała w ciągu roku poprzedzającego spis tylko jedno źródło dochodów - było ono jednocześnie jej głównym, a zarazem wyłącznym źródłem utrzymania.

W spisie 2002 wyróżniono następujące grupy źródeł utrzymania:

- dochody (zarobki) z pracy osobiście wykonywanej niezależnie od charakteru zatrudnienia,
- niezarobkowe źródło (w tym między innymi emerytury, renty, zasiłki),
- inne dochody pochodzące z własności lub z najmu,
- pozostawanie na utrzymaniu innych osób posiadających własne źródła dochodów.

Porównując wyniki spisu ludności 2002 z danymi uzyskanymi ze spisu 1988r. można zaobserwować istotne zmiany dotyczące struktury ludności wg źródeł utrzymania.

Tabl.V. 1. Ludność według głównego źródła utrzymania w latach 1988 i 2002

Główne źródło utrzymania	1988		2002		1988=100
	w tysiącach	w %	w tysiącach	w %	
Ogółem	1398,2	100,0	1428,4	100,0	102,2
w tym:					
dochody z pracy ^{a)}	603,4	43,2	419,7	29,4	69,6
niezarobkowe źródło	226,4	16,2	398,7	27,9	176,1
na utrzymaniu	567,7	40,6	588,8	41,2	103,7

a) Łącznie z dochodami z najmu

W 2002 roku 819,3 tys. osób (bez źródła nieustalonego) posiadało własne źródło dochodów, którymi mogły być: dochody z pracy, dochody pochodzące ze świadczeń społecznych (tzw. niezarobkowych źródeł utrzymania) lub dochody z własności tj. z tytułu oddanych w dzierżawę gruntów rolnych, dochodów z lokat kapitałowych, z odsetek z oszczędności i udziału w zyskach przedsiębiorstw. Udział osób posiadających własne

dochody wynosił 57,4% w ogólnej liczbie ludności województwa, podczas gdy w 1988r.- 59,4%. Konsekwencją tej zmiany było zwiększenie liczby osób będących na utrzymaniu oraz ich udziału w ogólnej strukturze ludności województwa – do poziomu 41,2% w 2002r. (40,6% w spisie 1988r.). Liczba osób utrzymywanych przypadająca na 1000 osób posiadających własne utrzymanie zwiększyła się z 684 w 1988r. do 719 w 2002r.

Tabl.V. 2. Ludność utrzymująca się z dochodów z pracy według grup wieku w 2002r.

Grupy wieku	Praca				
	ogółem ^{a)}	najemna			na rachunek własny ^{b)}
		razem	w sektorach		
			publicznym	prywatnym	
	w tysiącach				
Ogółem	419,7	331,4	147,9	183,5	88,4
w wieku:					
19 lat i mniej	4,6	3,5	0,5	3,0	1,1
20-29	95,6	82,8	23,8	59,1	12,7
30-39	117,3	93,1	43,4	49,7	24,3
40-49	139,5	106,3	54,6	51,8	33,2
50-59	57,4	42,6	23,8	18,7	14,8
60-64	3,9	2,4	1,5	1,0	1,4
65 lat i więcej	1,5	0,6	0,3	0,3	0,9
	w odsetkach				
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w wieku:					
19 lat i mniej	1,1	1,1	0,4	1,6	1,2
20-29	22,8	25,0	16,1	32,2	14,4
30-39	28,0	28,1	29,3	27,1	27,5
40-49	33,2	32,1	36,9	28,2	37,5
50-59	13,7	12,8	16,1	10,2	16,8
60-64	0,9	0,7	1,0	0,5	1,6
65 lat i więcej	0,3	0,2	0,2	0,2	1,0

^{a)} posiadająca własne źródło dochodów

^{b)} łącznie z dochodami z najmu

Wśród osób, które w 2002r. posiadały źródło utrzymania, największą grupę stanowiły te, które utrzymywały się z dochodów z pracy (29,4%), a następnie z niezarobkowych źródeł (emerytur, rent, zasiłków) 27,9%. W 1988r. odsetki te kształtowały się odpowiednio: 43,2% i 16,2%.

W spisie 2002 odnotowano także niewielką grupę osób (0,8 tys.), dla których źródłem utrzymania były dochody z własności.

Liczba osób utrzymujących się z pracy w porównaniu do 1988 roku zmniejszyła się o 183,7 tys. osób, czyli o 30%. Zmniejszenie się liczby osób utrzymujących się z pracy związane było głównie z załamaniem się rynku pracy i dużym wzrostem bezrobocia, które dotknęło osób w różnym wieku, szczególnie ludzi młodych i w wieku produkcyjnym mobilnym.

Z dochodów z pracy utrzymywało się więcej ludności w miastach – 31,4% niż na wsi – 26,4%, odwrotną sytuację można zaobserwować wśród osób będących na utrzymaniu, na wsi ludność ta stanowiła 44,9%, w miastach 38,8%.

W porównaniu do 1988 r. w miastach i na wsi spadł odsetek ludności utrzymującej się z dochodów z pracy natomiast wzrósł odsetek osób utrzymujących się z niezarobkowych

źródeł. W miastach odsetek ludności na utrzymaniu spadł z 39,8% do 38,8% natomiast na wsi wzrósł z 41,8% do 44,9%.

Ludność utrzymująca się z dochodu z pracy najemnej w sektorze publicznym (poza rolnictwem i w rolnictwie) wynosiła 147,9 tys. tj. 35,2% ogółu ludności utrzymującej się z pracy. Z kolei ludności utrzymującej się w sektorze prywatnym było więcej 183,5 tys. (43,8%). Praca w sektorze prywatnym stanowiła podstawę utrzymania dla 22,4% ludności województwa posiadającej własne źródła utrzymania.

Z pracy na rachunek własny utrzymywało się 88,4 tys. osób tj. 21,1%.

Wśród osób posiadających dochody z pracy najemnej i na rachunek własny najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 40-49 lat 32,1% i 37,5%.

Grupa osób młodych w wieku 15-19 lat oraz osób powyżej 65 lat była najmniej liczna, ponieważ osoby te były na utrzymaniu lub posiadały dochody z niezarobkowych źródeł.

Tabl. V. 3. Ludność według źródła utrzymania, płci i ekonomicznych grup wieku w 2002r.

Wyszczególnienie	ogółem	Główne źródła utrzymania ludności				
		dochody z pracy ^{b)}	niezarobko we źródło	dochody z własności	na utrzymaniu	nieustalone źródło
w tysiącach						
Ogółem ^{a)}	1428,4	419,7	398,7	0,8	588,8	20,3
Mężczyźni	698,1	230,6	173,5	0,5	283,5	9,9
Kobiety	730,2	189,1	225,2	0,3	305,3	10,4
w wieku:						
przedprodukcyjnym	365,0	0,7	6,6	-	354,2	3,5
produkcyjnym	876,9	416,5	214,8	0,8	229,0	15,7
mobilny	580,4	288,9	83,9	0,5	195,3	11,8
niemobilny	296,4	127,6	130,9	0,3	33,8	3,9
poprodukcyjny	186,4	2,5	177,3	0,0	5,5	1,0
w odsetkach						
Ogółem	100,0	29,4	27,9	0,1	41,2	1,4
Mężczyźni	100,0	33,0	24,9	0,1	40,6	1,4
Kobiety	100,0	25,9	30,8	0,0	41,8	1,4
w wieku:						
przedprodukcyjnym	100,0	0,2	1,8	-	97,0	1,0
produkcyjnym	100,0	47,5	1,8	0,1	26,1	1,8
mobilny	100,0	49,8	14,5	0,1	33,6	2,0
niemobilny	100,0	43,0	44,2	0,1	11,4	1,3
poprodukcyjny	100,0	1,3	95,1	0,0	3,0	0,6

^{a)} łącznie z wiekiem nieustalonym

^{b)} łącznie z dochodami z najmu

W 2002 roku wśród osób utrzymujących się głównie z własnych dochodów pochodzących z pracy, były osoby w wieku produkcyjnym (18-59/64 lat) natomiast dla osób w wieku poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej) głównym źródłem utrzymania było niezarobkowe źródło (emerytura, renta, zasiłki).

Wśród osób utrzymujących się z niezarobkowych źródeł największą grupę stanowiły osoby utrzymujące się głównie z emerytury (pracowniczej lub rolnej) 41,4 % oraz osoby utrzymujące się z renty z tytułu niezdolności do pracy (inwalidzka), które stanowiły 25,4 %.

Zasiłek dla bezrobotnych w ciągu roku poprzedzającego moment spisu stanowił główne źródło utrzymania dla 4,7 % osób posiadających własne źródło dochodów.

W województwie warmińsko-mazurskim 41,2 % osób pozostawało na utrzymaniu. Wśród osób utrzymujących się z niezarobkowego źródła i będących na utrzymaniu większą grupę stanowiły kobiety odpowiednio 56,5 % i 51,8 %.

Na utrzymaniu pozostawały głównie osoby młode w wieku przedprodukcyjnym 0-17 lat - 60,2 %, oraz osoby w wieku poprodukcyjnym - 38,9 %.

Województwo warmińsko-mazurskie wyróżniało się wśród innych województw najniższym odsetkiem osób utrzymujących się z dochodów z pracy – 29,4%, wobec średniej krajowej 32,3% i najwyższym odsetkiem osób będących na utrzymaniu - 41,2%, wobec średniej krajowej 38,1%.

Udział osób utrzymujących się z dochodów z pracy w 2002r. według województw

